

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ЯК ПРОВІДНИЙ ФАКТОР СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

Гусаковська Т.О., кандидат економічних наук, доцент,
Полтавський університет економіки і торгівлі, м. Полтава, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9094-3613>

Святний А.О., аспірант,
Полтавський університет економіки і торгівлі, м. Полтава, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-8441-1864>

Середа О.О., аспірант,
Полтавський університет економіки і торгівлі, м. Полтава, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-3453-7746>

В умовах економіки знань у глобальному економічному середовищі відбулися великі зміни. Знання та інтелектуальні досягнення відіграють все більшу роль в економічному розвитку. Унікальні знання, якими володіють підприємства, стали основою їх конкурентоспроможності. Принципово змінюються і рупійні фактори створення вартості підприємств. Традиційний матеріальний капітал поступово замінюється інтелектуальним капіталом. Загальновизнаним є погляд на те, що інтелектуальний капітал є джерелом створення вартості підприємства. Якщо підприємство хоче зберегти свою довготривалу життєздатність, воно має постійно вдосконалювати свою здатність створювати вартість. Ефективне використання інтелектуального капіталу, який конденсує досягнення знань, є джерелом формування підприємством своєї вартості та збереження конкурентних переваг. Виходячи з цього, дослідження взаємозв'язку між інтелектуальним капіталом і корпоративною діяльністю поступово стало актуальною темою для науковців та практиків.

Наукове використання поняття «інтелектуальний капітал» відображає принципово новий підхід до аналізу ринкових відносин, конкурентних переваг та лідерства компаній, що здатні запуснути механізми їх інноваційного розвитку.

в сучасній економічній літературі інтелектуальний капітал аналізується з точки зору чотирьох взаємопов'язаних аспектів:

- Цінність: визначається як актив, здатний приносити дохід;
- Система: являє собою сукупність взаємопов'язаних елементів;
- Процес: відображає наявність відтворювальних характеристик, пов'язаних з кругообігом;
- Результат: пріоритет у процесі його споживання.

Більшість дослідників сьогодні усвідомлюють важливість людського капіталу. Це нематеріальна цінність, яку їхні працівники вносять у свою організацію.

Але найуспішніші підприємства — це ті, які знають, як використовувати свій інтелектуальний капітал.

Компанії, які вимірюють свій інтелектуальний капітал, можуть використовувати його для:

- створення додаткової вартості компанії;
- удосконалення продуктів і послуг;
- стимулювання продажів та зростання;
- підвищення ефективності діяльності компанії;
- поглиблення відносини з клієнтами та партнерами.

Останній пункт є ключовим. Вдале управління інтелектуальним капіталом може фактично створити більше інтелектуального капіталу.

Інтелектуальний капітал - це унікальний набір нематеріальних активів. Ці активи дають організації конкурентну перевагу на певному ринку. Він відрізняється від фінансового капіталу, який є матеріальним і вимірним.

Інтелектуальні активи включають:

- знання та вміння окремих членів команди;
- дослідницькі та інноваційні можливості;
- організаційну структуру;
- інформаційні системи;
- програми навчання;
- будь-яку іншу інтелектуальну власність, створену компанією.

Інтелектуальний капітал також включає міцні відносини з клієнтами та стратегічне партнерство з іншими підприємствами.

Він може охоплювати розробку продукту, будь-які інновації чи відкриття, зроблені компанією, а також будь-які патенти чи авторські права, якими вона володіє.

Оригінальні дослідження також сприяють формуванню інтелектуальному капіталу компанії. Так само і будь-які дані, отримані в результаті дослідження.

Не слід недооцінювати вплив інтелектуального капіталу на діяльність підприємства. Розуміння цього може допомогти компанії покращити управління людськими ресурсами. Розвиток інтелектуального капіталу може покращити ефективність бізнесу, сприяючи розвитку економіки знань.

Організації можуть нарощувати свій інтелектуальний капітал шляхом створення нових продуктів; проведення досліджень; отримання

патентів; найму кращих працівників; заохочення інтелектуальної допитливості; удосконалення навчальних програм.

Згідно з думкою більшості вчених, створення цінності підприємств змінилося з опори на традиційний матеріальний капітал на інтелектуальний капітал, такий як знання, технології та інновації. Інтелектуальний капітал став рушійним фактором створення вартості підприємства та відіграє важливу роль у підвищенні ефективності підприємства. Тому науковцями були проведені широкі дослідження взаємозв'язку між інтелектуальним капіталом і корпоративною діяльністю. Загалом дослідження взаємозв'язку між інтелектуальним капіталом і ефективністю підприємства в основному включають теоретичні дослідження взаємозв'язку між інтелектуальним капіталом і ефективністю підприємства та емпіричні дослідження взаємозв'язку між інтелектуальним капіталом і ефективністю підприємства.

Керівництву підприємств слід насамперед визнати роль інтелектуального капіталу та розробити ефективний набір інструментів для його розвитку. Зокрема, підприємства повинні стимулювати процеси ефективного накопичення, поширення та використання знань, підвищення кваліфікації, формування здатності до саморозвитку, кар'єрне програмування працівників, програми формування кадрового резерву та розвитку здатності до командної роботи.

Інтелектуальний капітал тісно пов'язаний з якісними характеристиками робочої сили. Для формування інтелектуального капіталу недостатньо лише творчого потенціалу. Основою для його формування є такі характеристики робочої сили, як вроджені якості (здоров'я, психофізіологічна стійкість тощо), належне виховання, яке дає людині можливість і мотивацію наполегливо працювати, бути дисциплінованим і постійно вдосконалюватися, професійна підготовка, рівень кваліфікації у поєднанні з постійним її підвищенням, пошук нових рішень, культура, яка розширює горизонти знань і мислення, постійне підвищення інтелектуального рівня, почуття причетності до справи. Все це формує своєрідний творчий і креативний менталітет, який є важливою рушійною силою інтелектуального капіталу.

Порівняно з інвестиціями у фізичний капітал, інвестиції в інтелектуальні ресурси характеризуються вищим ризиком, довшим періодом інвестування та вищою ефективністю. Інвестиції в інтелектуальні ресурси можуть бути як прямими (інвестиції в освіту, планування та мотивацію кар'єрного розвитку), так і непрямыми (інвестиції в інформаційні технології, обладнання та матеріальні активи, що підтримують освітню та дослідницьку діяльність).

Отже, можемо зробити висновок, що інтелектуальний капітал в цілому можна віднести до нематеріальних ресурсів, які визначають вартість і конкурентоспроможність підприємства.

Література:

1. Гусаковська Т.О., Святний Л.О., Серeda О.О. Сутність та структура інтелектуального капіталу організації. *Бізнес Інформ*. 2023. № 9. С. 269-275.
2. Житченко Г.О. Управління інтелектуальним капіталом промислового підприємства: дис ... канд. ек. наук : 08.00.04. Херсонський національний технічний університет. Херсон, 2018. 269 с.
3. Прокопенко І.В., Босак А.О. Сутність і структура інтелектуального капіталу підприємств. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2016. № 851. С. 82-93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2016_851_13

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ЯК ФАКТОР НАРОЩУВАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Гуторова О.О., кандидат економічних наук, доцент,
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4705-5482>

Лутай Є.О., здобувач вищої освіти,
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

Результати виробничо-фінансової діяльності будь-якого підприємства безпосередньо визначаються його ресурсними можливостями. Але оскільки аграрним формаціям притаманні властивості відкритих систем, які мають на увазі об'єктивний вплив на процеси їх функціонування зовнішніх умов різної природи, то ресурсний потенціал підприємства слід розглядати в діалектичній єдності факторів і умов виробництва. Найчастіше умови характеризуються напрямками, частотою і глибиною змін, ймовірністю настання тих чи інших подій. Ступінь пристосованості підприємства до цих змін, а значить, і ефективність його виробничо-фінансової діяльності, залежить від того, наскільки точні прогнози коливань умов навколишнього середовища.

Різноманіття ризиків за джерелами виникнення дозволяє визначати різноспрямовані вектори прибутків і збитків. Так, отримання додаткових обсягів продукції під впливом сприятливих природних умов